

Remissvar – Konkursförfarandet (Ds 2019:31) – JU2019/04217/L2

Sammanfattning

Tingsrätten *tillstyrker* att den föreslagna reformen genomförs.

Tingsrätten *tillstyrker* också i allt väsentligt de enskilda beståndsdelarna bland förslagen, men lämnar nedan vissa synpunkter i olika delar.

Allmänna synpunkter

Generellt och övergripande vill tingsrätten framhålla följande.

Så som redovisas i promemorian har insolvensrättsliga frågor under de senaste decennierna varit föremål för flera olika utredningar rörande olika aspekter av insolvensrättsliga frågor. Vad gäller just konkursrätten har detta dock inte lett till lagstiftning i någon märkbar mening. Det har därför ackumulerats ett reformbehov. De nu presenterade förslagen möter detta behov i det att de bidrar till att

effektivisera förfarandet. Däremot tillgodoser de inte behovet av en principiellt betonad reform där konkursförfarandet (konkurslagen) och rekonstruktionsförfarandet (lagen om företagsrekonstruktion) samordnas på ett bättre sätt och helst integreras inom en och samma ram. 2007 års insolvensutredning lade fram ett förslag till en samordnad insolvensreglering. Det förslaget utsattes i och för sig för omfattande kritik, men behovet av en samordning – helst integration – har inte avklingat. Tvärtom torde det behovet vara påträngande och akut. Och det behovet framstår som särskilt tydligt mot bakgrund av de krav som EU:s rekonstruktionsdirektiv ställer på medlemsstaterna. Det direktivet uppfordrar till en effektivare och mer tillgänglig rekonstruktionsreglering. Och det kan knappast åstadkommas utan att ett sådant vässat rekonstruktionsförfarande integreras med konkursförfarandet. Om så inte sker kommer ambitionerna i nämnda direktiv riskera att stanna på pappret, alldeles oavsett vilka förslag som utredningen om införlivande av rekonstruktionsdirektivet (Dir. 2019:60) kommer att lägga fram.

Det ska emellertid särskilt framhållas att de förslag som förs fram i promemorian i och för sig är väl värda att läggas till grund för lagstiftning. Tingsrätten kan också med tillfredsställelse konstatera att promemorian i sig är ett mycket väl genomarbetat underlag för en reform.

Synpunkter rörande enskildheter

2 kap. 24 andra stycket och 11 kap. 7 § konkurslagen

Passivum bör undvikas i lagtext.

Lagtexten kan i 2 kap. 24 § alternativt ha följande lydelse.

”Tingsrätten ska genast kungöra konkursbeslutet” för att markera vem som har att göra detta (jfr första stycket om att *tingsrätten* ska utse förvaltare).

Lagtexten i 11 kap. 7 § första stycket kan alternativt ha följande lydelse: ”När tiden för invändning har gått ut, ska *tillsynsmyndigheten* fastställa utdelning...”

Lagtexten i 11 kap. 7 § tredje stycket kan alternativt ha följande lydelse: ”Om utdelning inte bör fastställas enligt förslaget, ska *tillsynsmyndigheten* efter nödvändiga ändringar fastställa eller återförvisa det till förvaltaren”. (jfr t.ex. 7 a § där detta skrivsätt används).

Edgången (6 kap. 2 a – 5 a §§)

Tingsrätten tillstyrker att edgången vid domstol ersätts med en skriftlig bekräftelse vid ett möte hos konkursförvaltaren.

Tingsrätten ifrågasätter om det verkligen är nödvändigt med en reglering där det också ges möjlighet till edsavläggelse vid domstol. Man kan på goda grunder förmoda att en sådan möjlighet kommer att utnyttjas i ytterst få fall. Det är också svårt att se något behov av en sådan extraordinär möjlighet. Förslaget i denna del går också stick i stäv mot de principiella grundtankarna med reformen om att renodla domstolarnas roll och koncentrera handläggningen till förvaltarna och tillsynsmyndigheten.

På s. 187 anges som huvudsakligt skäl för att bibehålla en edgångsmöjlighet vid domstol att det i vissa fall inte går att få till

stånd en bekräftelse hos konkursförvaltaren. Det skälet kan knappast anses vara av någon tyngd. De tvångsmedel som står till buds kan utnyttjas även för att få en trilskande gäldenär till advokatkontoret. Om säkerhetsskäl motiverar att bekräftelse görs i en domstolslokal (med säkerhetskontroll m.m.) är det inget som hindrar att förvaltaren använder ett rum vid en domstol för genomförandet av ett sammanträde vid vilket bekräftelsen ska göras – sammanträdet behöver nödvändigtvis inte genomföras i domstolens ”regi”.

Rent lagtekniskt kan alltså förslagen i 2 a och 2 b §§ med fördel föras ihop till en paragraf och placeras i 3 § (där förslaget utgår). På motsvarande sätt kan då även 5 § andra stycket utgå (fakultativ ed vid domstol).

Det är bra att ordet ”skulder” åter förs in i lagtexten i 2 a §.

I anledning av rättsfallet NJA 2018 s. 1151 bör det övervägas att i 5 § lägga till ordet ”sådan” mellan orden ”viss” och ”uppgift” (se Mikael Mellqvist i JT 2019/20 s. 201 och s. 190 i promemorian där ordet ”sådan” finns i löptexten).

”Hörandet” (7 kap. 10 §)

På s. 352 anges ”Ett viktigt inslag i tillsynen är skyldigheten för konkursförvaltaren och rätten att höra tillsynsmyndigheten under förfarandet”. Det upprepas på s. 354. På s. 356 tonas det ned i det att det där sägs att höranderegeln har ”en berättigad existens” och ”får anses” vara till fördel.

Tingsrätten ifrågasätter om hörandebestämmelsen verkligen fyller någon funktion med den utformning den har i dag och föreslås få även framöver. Är det frågan om en ren informationsregel? Eller är det ett krav på samråd? Eller är det till och med frågan om ett ”tyst” godkännande det kan bli frågan om? Oklarheterna är många redan enligt gällande rätt. I stället för att permanenta dessa oklarheter vore det ett gyllene tillfälle för lagstiftaren att närmare klargöra innebörden av ”hörandet” – om nu denna reglering anses nödvändig att behålla. Frågan är dock om regleringen i praktiken fyller någon egentlig funktion. Det måste dessutom anses vara en principiellt märklig ordning att ett tillsynsorgan ges operativa uppgifter inom ramen för den verksamhet man utövar tillsyn över. ”Höranderegeln” i 7 kap. 10 § torde med fördel kunna utmönstras. Och ska den behållas bör den preciseras och förtydligas.

Koncentration till vissa tingsrätter

En koncentration av konkurshantering till vissa tingsrätter tillstyrks.

Tingsrätten ifrågasätter emellertid om det – som sägs på s. 400 – är en lämplig utgångspunkt att en tingsrätt i varje län ska vara behörig att handlägga konkursärenden. Det skulle innebära att ungefär hälften av landets tingsrätter får sådan behörighet. Det är en alldeles för dålig koncentration för att uppnå avsedda fördelar. Lämpligare vore en koncentration till en tingsrätt per hovrättsområde, dvs. totalt sex tingsrätter.

Det finns här all anledning att återigen framhålla samordningen med förfarandet för företagsrekonstruktion. Om det förfarandet fortsatt ska vara ett från konkursförfarandet helt fristående förfarande är det dock att se som ett minimikrav att domstolsbehörigheten för de två förfarandena helt och hållet stämmer överens.

7 kap. 30 och 31 §§ konkurslagen

I promemorian föreslås att möjligheten att utse en ersättare till en granskningsman tas bort (s. 226 f.). Däremot behålls möjligheten att utse en granskningsman. Tingsrätten vill resa frågan om det verkligen är nödvändigt att behålla denna funktion.

9 kap. 3 § konkurslagen

Nuvarande lydelse av bestämmelsen är att föredra framför den föreslagna. Det gäller såväl i sak som rent språkligt.

9 kap. 13 § konkurslagen

Ska inte ”henne” komma före ”honom”. ”Han” sätts ju före ”hon” av skäl som har med alfabetet att göra. Gäller inte den principen för ”henne” och ”honom”?

16 kap. 5 – 6 §§ konkurslagen

Det är angeläget att *alla* i en konkurs uppkommande frågor kan handläggas och avgöras av ensamdomare i tingsrätten. Innebär hänvisningen i 6 § första stycket till lagen (1996:242) om domstolsärenden att detta garanteras? Det vore önskvärt med en tydlig sådan ”garanti”. Och med det sagt ifrågasätts om det verkligen är nödvändigt med ”specialhänvisningen” i 6 § andra stycket till rättegångsbalken. Alltså: 1) All konkursrelaterad handläggning bör

ske med tillämpning av ärendelagen (förutom konkurslagen givetvis) och 2) tingsrätten bör alltid vara domför med ensamdomare.

Avslutande synpunkter

Tingsrätten vill upprepa att förslagen i promemorian i allt väsentligt bör genomföras. Det är till och med angeläget att så sker. Bortsett från detaljer är det särskilt angeläget att den övergripande ledstjärnan om att flytta funktioner från domstolen till konkursförvaltarna och tillsynsmyndigheten får genomslag. Det innebär bl.a. att en reform kan äventyras om man inte ”håller ihop” reformen med en sådan strävan i fokus. Man kan föreställa sig att vissa remissinstanser har synpunkter om att det i enskilda frågor inte är lämpligt med en viss överflyttning. Det är då viktigt att stå emot sådana splittrande synpunkter för att hålla samman en reform så att den totalt sett får önskat resultat.

Tingsrätten vill återigen upprepa vikten av att fortsätta reformsträvanden går ut på att integrera förfarandena för konkurs och företagsrekonstruktion. Det är huvudnyckeln till en framtida effektivare insolvensreglering.

Mikael Mellqvist

lagman